scheidelijk. En juist daarom komt nu ons zalig Kerstfeest ons onder dien barensnood weer zoo klaarlijk wijzen op wat van dien barensnood eens de uitkomst zijn zal in een nieuwe Schepping, waaruit alle zonde en jammer zal zijn afgeschud, en waarin God alleen groot en wij, juist door klein te zijn, in dien God zalig zullen wezen.

Corrigendum. In ons nummer van 21 November, eerste bladzijde, kolom 4, regel 5 van boven staat *Moses*; dit moet zijn: *Hij*.

Dr. A. K.

„Het Kindeke".

[KERSTDAG 1915.]

> En dit zal u het teeken zijn: gij zult het kindeke vinden, in doeken gewonden, en liggende in de kribbe. Luc. 2 : 12.

De roerend schoone afbeeldingen van Maria met het heilig Kindeke, die de Michel Angelo's en Holbeins ons met hun kunstpenseel op 't doek getooverd hebben, geven ons het Kindeke bijna zonder uitzondering anders, wijl reeds iets ouder, dan zooals het in de kribbe te Bethlehem lag. Ze geven ons het Kindeke niet in doeken gewonden en sluimerend in de kribbe, maar door de Moedermaagd op haar arm gedragen, en u aanstarend met een doordringend oog, waaruit een roerend zelfbesef spreekt.

Juist daardoor echter geven deze beeltenissen ons niet dat weer, wat eens te Bethlehem niet alleen Maria en Josef, maar ook de Herders en de Wijzen uit het Oosten bewonderd en genoten hebben.

Vandaar dat dan ook onze Kerstviering zich niet bevredigd gevoelt door wat in het kunstbeeld van een Michel Angelo ons boeit, en daarom het Kindeke zich poogt te verwezenlijken, gelijk het eens, in doeken gewonden, de Herders half toelachte uit de Kribbe.

In de aangrijpend heerlijke beeltenissen van de Moedermaagd met het Kindeke spreekt reeds meer dan de Moedermaagd dat Kindeke u toe, en is het of Maria slechts dienst doet, om u door het bezielend oog van het Kindeke te laten bekoren.

Doch daaraan zijn we op den Kerstmorgen nog niet toe. Hier is 't als de onnoozelheid waarin het pas geboren Kindeke zich nog voor u terugtrekt. Reeds boeit het u, en spreekt 't u zoo wonderbaar toe, maar 't volle leven komt nog niet uit. Het is een opkomend, maar nog niet uitgekomen leven. En de indruk, dien 't zien op de kribbe bij u achterlaat, komt nog niet uit die kribbe zelve, maar veel meer uit wat de Engelen in Efrata van dit Kindeke zongen, uit wat de Zieners in Israel van het Immanuels-kindeke geprofeteerd hadden, en uit wat de latere historie van onzen Heiland als op zijn ligging in de kribbe terug doet slaan.

Houdt u daarom op uw Kerstfeest aan wat de Kerstmorgen metterdaad in Bethlehem bracht.

Wat daar u boeit is 't eerste ritselen, het voor 't eerst zich roeren van 't Goddelijk leven in het wondere Kindeke van Bethlehem.

De Menschwording van den Zone Gods.

Niet nu pas, niet nu voor 't eerst viel uw Heiland onder den blik van het menschelijk oog.

Ook bij de Kribbe toch moogt ge niet vergeten, hoe in den Engel des Heeren, bij de eikenbosschen van Mamré, de oudste der patriarchen den komenden Messias reeds in zijn tente ontving, en ontving in zoo tastbare menschelijke gedaante, dat de Engel des Heeren met Abraham en Sarah aanzat en at. Dit nu was van zelf een verschijning van den Heiland in volwassen manlijke gestalte, doch *deze* verschijning ging voorbij, en toen was de patriarch weer zonder Messias.

Hier daarentegen in de kribbe van Bethlehem is de verschijning verduurzaamd in de Vleeschwording. Het is nu niet meer een aankondiging, of alleen een belofte die ons toekomt, maar volle werkelijkheid en vervulling. Hier is 't niet 't Woord, maar het geboren Kindeke. En de zalige moeder die 't onder haar hart mocht dragen, waakt bij de kribbe van het Kindeke met meer dan engelenzaligheid in de ziel.

Dat Kindeke van Bethlehem komt niet maar tot ons, maar is een stuk van ons eigen leven. Ons bloed draagt het in de aderkens. Het ziet u aan met een menschelijk oog. En bij het zien op dat Kindeke gist en voelt ge het rijpe menschelijke leven en het nog zoo veel rijker Goddelijke leven, dat hier in hemelsche hoogheid vereenigd, achter de raadselachtige, zoo geheimzinnige gedaante van dat wondere Kindeke schuilt.

Dat Kindeke in die kribbe is metterdaad nog geheel *kindeke*. 't Kent zijn moeder nog niet. Het tuurt en staart met zoekend oog in de vreemde wereld waarin het zal ingaan. Al 't Goddelijke dat er achter schuilt, is nog niet doorgedrongen in een klaar menschelijk bewustzijn. Het is er, het schuilt er achter, maar het openbaart zich nog niet. En hierin juist spreekt de volheid der ontferming, dat het de Zone Gods was die in die kindergestalte zich zelf vernederde, om u te zoeken en te zaligen.

Er is hier het omgekeerde. Als ge anders bij de wieg staat, voelt gij u als volwassene zooveel machtiger dan 't wicht dat uit die wieg u toelacht. Hier daarentegen voelt gij uzelf als wegzinken bij de verborgen Majesteit van dat Kindeke, waarop ge in aanbidding staart.

Zoo 't menschelijke nog tot den kleinst mogelijken vorm herleid, en daarachter al het Goddelijk groote schuilend.

Alle jammer voor nu en eeuwig kwam ons toe door de scheur, die onze val in zonde tusschen God en ons door zonde vergiftigd hart trok. We konden nog bidden en om ontferming smeeken, en onze God kon ons nog naderen in het woord dat Hij ons toesprak. Maar de wezenlijke band dier eenheid trok en bond niet meer, omdat die scheur ons in 't leven zelf afscheidde van onzen God.

Maar zie hier nu dat Kindeke in de Kribbe.

Hier is een wezenlijk menschelijk kindeke, een kindeke zoo als eens menschen kindeke is. Zoo als 't daar in de Kribbe nederligt, u nog niet anders dan wat *menschelijk* is vertoonend; u terug doende denken aan het kindeke dat uw God u zelf in uw eigen gezin gaf; ja, u doende inleven als in 't oogenblik toen ge zelf eens nog sprakeloos en nog gedachteloos door uw eigen moeder in de wieg werdt nedergelegd: ja zóó in ongerepten zin een *menschelijk* kindeke, gelijk, dat noch de Herders noch de Wijzen er iets anders dan een menschelijk kindeke in ontdekken konden. En nu moogt *gij*, in het verleden terug, op dit Kindeken turen met de volle wetenschap, dat in dit kindeken uw God zelf tot u komt; dat de scheur tusschen uw God en uw menschzijn hersteld is; en dat in dit heilig Kindeke de zalige gemeenschap met uw God eens weer in den rijksten omvang en dan voor eeuwig zal genoten worden.

En om u dit nu teeder en heerlijk te doen gevoelen, verschijnt in Bethlehem niet op eens de gestalte van den Leeraar en Wonderdoener, niet de volwassen gestalte van den man, en ook niet de Man van Smarte, die straks aan het Kruis zal worden genageld, maar een Kindeke. En wel een Kindeke dat schier om uw hulp vraagt, of 's menschen hand 't verzorgen en moederliefde 't beveiligen mocht.

En wat vooral in Bethlehem u zoo aantrekt, er glinstert uit die Kribbe u geen majesteit en geen heerlijkheid tegen die u afstoot en als terugwerpt, maar een heerlijkheid die bijna in kinderlijke onschuld zich omnevelt.

Bij Sinai's ontsluiering van Gods Majesteit schrikt ge terug en grijpt u ontzetting aan, maar hier bij de Kribbe voelt ge u bij dat wondere Kindeke als thuis, en ge beidt, wat er straks uit dat Kindeke worden zal.

Een Kindeke u van God gegeven, of gij zelf straks u als een kindeke van uw God in uw Heiland gevoelen mocht.

Dr. A. K.

Amsterdam, 17 December 1915.

Al mag de statistiek, die Prof. van Bakel in de *Hervorming* publiceerde ten opzichte van de Vrije Universiteit, niet geheel juist zijn, toch heeft ze de verdienste scherp in het licht te hebben gesteld, hoezeer in de laatste tien jaren het aantal Theologen aan alle Rijks-Universiteiten is achteruitgegaan.

Natuurlijk moet men altoos uiterst voorzichtig zijn met uit zulke cijfers conclusies te trekken. Er kunnen bijzondere omstandigheden in het spel zijn, waardoor het aantal theologen plotseling stijgt of daalt, zonder dat daaruit kan worden afgeleid, dat de drang om theologie te studeeren, is toe- of afgenomen. Wanneer bijv. te Utrecht het aantal eerst ingeschrevenen het laatste jaar plotseling van 26 op 12 is gedaald, dan moet men bij deze cijfers wel in het oog houden, dat het laatste getal alleen geeft de ingeschrevenen in September en October, terwijl het eerste het getal geeft over het geheele jaar. Waar nog bij komt, dat de stroom van buitenlandsche studenten, die vooral te Utrecht zoo sterk vloeide, door den oorlog natuurlijk is stopgezet. En om een tweede voorbeeld te geven: wanneer men ziet, dat het totaalcijfer aan de Theologische faculteit der Vrije Universiteit in de laatste tien jaar daalde van 91 op 80, terwijl Kampen steeg van 21 op 33, dan valt op deze cijfers natuurlijk een heel ander licht, wanneer men bedenkt, dat vlak voor 1906, nl. in 1903 en 1904, 31 studenten uit Kampen naar de Vrije Universiteit waren overgegaan, waardoor verklaard wordt, waarom het cijfer van Amsterdam toen abnormaal hoog en te Kampen abnormaal laag was.

Laat men deze kleinere verschillen echter rusten, dan blijkt, hoe groot het gevaar is, dat de Hervormde Kerk bedreigt wanneer de bestaande achteruitgang ook de volgende jaren zou voortduren. De Theologische faculteit aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam telt voor de Hervormde Kerk niet mede, omdat haar aanstaande predikanten daar niet studeeren mogen. Alleen van Leiden, Utrecht en Groningen heeft ze haar nieuwen aanwas te wachten. Waar nu bij al deze Universiteiten het aantal theologen in tien jaar met meer dan de helft daalde, zou dit, wanneer dit verschijnsel een constant karakter droeg, binnenkort tot een predikantennood leiden, zooals de Hervormde Kerk nog nooit heeft gekend.

Wat de Gereformeerde Kerken betreft, staat de zaak anders; het aantal theologen te Kampen en te Amsterdam bleef vrijwel constant en ging te Kampen zelfs iets vooruit. Dat het laatste jaar bijzonder ongunstig was, is een algemeen verschijnsel en daarop valt dus geen peil te trekken. Maar toch mag het feit, dat Kampen en Amsterdam niet deelden in het lot der Rijksuniversiteiten, tot geen valsche gerustheid aanleiding geven. Gemiddeld rekent men, dat om in de behoefte aan predikanten door emeritaat en sterven ontstaan, te voorzien, jaarlijks een 25 nieuwe predikanten noodig zijn. En dat getal nu wordt zeker niet door Kampen en Amsterdam opgeleverd; want rekent men te Amsterdam de buitenlandsche studenten er af, dan krijgt men voor beide scholen over 10 jaar 136 studenten, d.w.z. per jaar niet meer dan 13 à 14. Er komen dus ongeveer elk jaar 12 tekort.

Dat dit tekort reeds thans duidelijk merkbaren invloed uitoefent, blijkt, wanneer men de kerkelijke handboekjes nagaat. Er zijn classes met 10 à 12 kerken, waar maar 2 of 3 predikanten zijn overgebleven. Tal van vacante kerken wachten reeds jaren lang op vervulling der vacature. Nauwelijks komt een candidaat van Kampen of Amsterdam af, of hij wordt letterlijk overstroomd met beroepen. Op sommige plaatsen is de nood zoo hoog gestegen, dat men schier niet weet, hoe men zich nog redden moet om bediening des Woords en der Sacramenten te krijgen. En vergeet niet, dat dit kwaad elk jaar nog erger wordt, wanneer geen afdoende maatregelen worden genomen om te zorgen, dat er meer predikanten komen.

Het is daarom zeker noodig, dat onze Kerken dit vraagstuk ernstig onder de oogen zien, want het geldt hier een *levensbelang der Kerk*. Er dient onderzocht te worden wat de oorzaken zijn, dat zoo weinig jonge mannen zich voor den dienst des Heeren willen geven. Er moeten maatregelen worden beraamd om degenen, die gewillig zijn, maar geen middelen hebben om te studeeren, financieel te hulp te komen. En bovenal moet gedacht worden aan het woord van Christus: *De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinigen. Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijnen oogst uitstoote.*

Objectief onderzoek.

Toen de *Kerkelijke courant* onlangs een alarmkreet slaakte over het toenemend aantal juristen aan de V. U. en meende, dat daarin voor de Hervormde Kerk een gevaar school mede in verband met de zoogenaamde Utrechtsche School van juristen, die volgens haar aanstuurt op ondermijning van de rechtsbevoegdheid der Hervormde Kerk op het bezit en gebruik der kerkelijke goederen, oudtijds het eigendom van de Gereformeerde staatskerk, omdat bij een toekomstig proces deze juristen de Hervormde Kerk wel eens in 't ongelijk konden stellen, vroegen we haar, of zij dat gevaar dan wilde voorkomen door aan de juristen te willen verbieden aan de V. U. te gaan studeeren, of door aan Prof. Rengers Hora Siccama, het hoofd dezer Utrechtsche school, ontslag als hoogleeraar te verleenen wegens deze propaganda?

De *Kerkelijke courant*, die blijkbaar de ironie, die in deze vraag lag, niet gevoelde, merkt op, dat ze het zóó niet bedoeld en ook niet gezegd heeft, maar dat ze als middel tegen dit gevaar alleen aangeraden had dat »ook onder de leden der Hervormde Kerk meer (bedoeld zal wel wezen: meerderen) de kerkelijke kwesties van juridisch standpunt bestudeeren zullen, opdat zij straks een tegenwicht kunnen vormen tegen die schare aan de V. U. gevormde juristen": wat ze thans nog nader toelicht door te zeggen:

> Laten bekwame juristen grondig de kwestie voor alle provincies onderzoeken! Maar waar het duidelijk is, dat de met Dr. Hora Siccama begonnen strooming onder juristen beïnvloed wordt door wat voor Gereformeerde belangrijk is, daar is het onze wensch, dat Hervormde juristen ook eens grondig studie van deze materie maken zullen, opdat zij in staat mogen worden de heeren Hora Siccama c. s. *na te rekenen*, en indien zij tot andere resultaten komen dan de Utrechtsche school, dit op wetenschapelijke gronden kunnen aantoonen. Wat we wenschen, het is, dat de juristen aan de V. U. gevormd, niet geheel en al de toongevers worden in deze materie, en een tegenwicht vinden mogen in even bekwame, even der zake kundige geleerden, die geen belang er bij hebben de opvatting in deze materie van de Gereformeerden te steunen. Alleen een *objectief* onderzoek, zonder apriorisme naar de eene of andere zijde, mag in dezen de beslissing geven.

Natuurlijk zijn we volkomen bereid deze verklaring aan onze lezers mede te deelen, maar de *Kerkelijke courant* maakt de zaak daarmede heusch niet beter. Indien de studenten aan de Vrije Universiteit zich bijzonder op deze rechtsquaestie hadden toegelegd en door historische studiën hadden trachten aan te toonen, dat de Hervormde Kerk ten onrechte aanspraak maakte op deze goederen, dan zou haar voorstelling nog eenigen schijn van grond hebben. Maar ze weet zeer goed, dat deze aan de V. U. gevormde juristen zich dusver met deze rechtsquaestie al zeer weinig hebben bezig gehouden en de V. U. allerminst kan verweten worden, dat zij in dat opzicht propaganda drijft. Het gevaar voor de Hervormde Kerk schuilt dan ook niet in deze aan de V. U. gevormde juristen, wier getal nog altoos in vergelijking met degenen, die aan de Rijksuniversiteit studeeren, uiterst gering is en die bij een toekomstige procedure zeker geen het minste gewicht in de schaal zouden leggen, maar in de Utrechtsche school van juristen, aan wier hoofd Prof. Hora Siccama staat. Het is deze school, die, op grond van diepgaande historische studien tot de conclusie kwam, dat de dusver bij de rechtbanken geldende theorie omtrent de kerkelijke goederen niet in overeenstemming is met de feiten. Dat deze Utrechtsche school op de vorming der toekomstige juristen grooten invloed heeft en het daarom wel eens een gevolg van haar invloed kon wezen, dat bij een toekomstige procedure de rechtbank een andere uitspraak deed dan in 1886, spreekt wel van zelf. Maar het gaat niet aan te insinueeren, dat deze school daarbij beïnvloed wordt door wat het belang der Gereformeerden is, of dat zij aanstuurt op ondermijning van de rechtsbevoegdheid der Hervormde Kerk. Prof. Hora Siccama en de door hem gevormde leerlingen behooren, met één uitzondering, tot de Hervormde Kerk, en dat ze desniettemin tot bovengenoemd resultaat kwamen, is daarom niet uit voorliefde voor de Gereformeerde Kerken te verklaren, maar geeft alleen blijk van de oprechtheid en de eerlijkheid van hun onderzoek.

Natuurlijk hebben we er niets geen bezwaar tegen, dat de *Kerkelijke courant* de juristen, die aan haar zijde staan, opwekt om de resultaten van dit historisch onderzoek na te rekenen. Of die taak zoo heel gemakkelijk zal wezen, zal hun wel blijken. Maar het voegt haar niet tegenover mannen, als Prof. Hora Siccama, en de leerlingen in zijn school gevormd, de voorstelling te geven, alsof deze geen objectief en eerlijk onderzoek hebben ingesteld.

De kinderen des Verbonds.

XVII.

Na zoo te hebben aangetoond uit de Heilige Schrift, welke genade het Sacrament van den Doop ons beteekent en verzegelt, kunnen we thans overgaan tot de bespreking van den kinderdoop. Twee vragen komen daarbij van zelf aan de orde: vooreerst, met welk recht de Christelijke Kerk den kinderdoop bedient, en ten tweede welke beteekenis deze doop voor onze kinderen heeft. Vragen, die wel nauw onderling saamhangen, maar die hier toch afzonderlijk moeten behandeld worden, om tot meerdere klaarheid te komen.

Overbodig is het zeker niet, dat op deze beide vragen nader wordt ingegaan; zelfs ware het te wenschen, dat èn in de bediening des Woords èn in het catechetisch onderricht meer aan deze vragen de aandacht werd gewijd, en zoowel het goed recht van den kinderdoop werd aangetoond, als de beteekenis van dezen doop voor onze kinderen in het licht werd gesteld. Het moge waar zijn, dat over den kinderdoop in den boezem onzer Kerken eenigen tijd zeker verschil van inzicht heeft bestaan, en dit verschil zelfs tot heftigen broedertwist aanleiding heeft gegeven, waarom het voorzichtiger zou kunnen schijnen, thans dit onderwerp te laten rusten, maar door de verklaring op de Utrechtsche Synode gegeven, is het pijnlijke uit dit geschil reeds lang weggenomen, en om deze redenen behoeft over dit onderwerp dus niet gezwegen te worden. En dat het zelfs noodig is in dit opzicht de gemeente te onderwijzen, blijkt wel daaruit, dat op meer dan een plaats de propaganda van de Baptisten onder onze gemeenteleden veld wint en tengevolge heeft òf dat zulke gemeenteleden weigeren hun kinderen te laten doopen, òf dat ze met onze kerk breken en tot deze Baptistengemeente overgaan. Een verschijnsel, dat er zeker op wijst, hoe onze gemeenteleden niet genoegzaam tegen de argumenten van deze Baptisten gewapend zijn.

Het gevaar, dat in de propaganda van dit Baptisme schuilt, onderschatte men daarom niet. Ook onze Gereformeerde vaderen in de 15e en 16e eeuw hebben een langen strijd met deze Dooperschen te strijden gehad, maar hun strijd droeg toch een ander karakter. Zooals deze Dooperschen aanvankelijk optraden in ons land, waren ze een woelige revolutionaire secte, die niet alleen den kinderdoop verwierpen, maar het gezag der Overheid aanrandden, de gemeenschap der goederen wilden invoeren, aan schandelijkheden als naaktlooperij en veelwijverij zich schuldig maakten, en wat ze onder de aanvoering van hun profeten Jan Matthijszen en Jan van Leiden te Munster hebben bestaan, moest wel de verontwaardiging van alle Christenen opwekken. En wel heeft Menno Simons toen dezen woeligen stroom in kalmer bedding geleid, en werden deze oproermakers, „die de Justitie omver wilden stooten en de eerbaarheid verwarden", door hem omgezet in stille en vreedzame burgers, wier levenswandel geen den minsten aanstoot gaf, maar deze latere Doopsgezinden stonden toch door hun verwerping van den eed, hun weigering om het overheidsambt te bekleeden of krijgsdienst te verrichten, hun overdreven mijding van de wereld en hun al te rigoristische tucht te ver van de Gereformeerde levensopvatting af, dan dat van hen een groote bekoring op ons Gereformeerde volk kon uitgaan. Waar nog bijkwam, dat al vroeg onder deze Doopsgezinden allerlei zeer bedenkelijke ketterijen binnensloppen niet alleen omtrent de Vleeschwording des Woord, maar zelfs omtrent de Drieëenheid, de erfschuld, de verlossing door Christus bloed, waardoor ze niet ten onrechte van Socinianisme verdacht werden en hun invloed op de Gereformeerden nog geringer worden moest. Thans is deze Doopsgezinde societeit voor een groot deel dan ook in moderne handen en gevaar van eenige verleiding dreigt van dezen kant zeker voor onze Kerken niet. Had men dan ook alleen met deze Doopsgezinden te doen, dan zou men den strijd over den kinderdoop als uitgestreden beschouwen en hoogstens als historische antiquiteit hun argumenten op den kansel of op de catechisatie nog kunnen weerleggen, zooals men dit ook doet met de Paapsche Mis.

Geheel anders komt de zaak echter te staan, wanneer men den blik slaat op de ontwikkeling van het Baptisme in Engeland en Noord-Amerika. Hier zijn ze niet een klein en onbeduidend groepje gebleven als de Doopsgezinden bij ons, maar behooren ze tot de machtigste en invloedrijkste kerken. In Engeland bedraagt hun aantal anderhalf millioen, en in Amerika vormen ze met hun 50.000 gemeenten, 30.000 predikanten en 4 millioen gedoopte leden na de Methodisten de talrijkste groep van Kerken onder alle Protestantsche gezindheden. En wat nog meer zegt, onder deze Baptisten vond men van meet af een zeer breede groep, die behalve op 't punt van den kinderdoop, het geheel met ons Calvinisten eens was, zelfs zeer beslist de praedestinatie leerde en daarom de Particular Baptists of wil men de Calvinistisch-gezinde Baptisten wordt geheeten, in tegenstelling met de General-Baptists, die meer Arminiaansch gezind zijn. Onder deze Particular Baptists in Engeland nu komen mannen voor, die ook bij ons Gereformeerde volk in Nederland zeer geliefd zijn en wier geschriften hier gretig worden gelezen. Zoo behoorde tot deze Baptisten John Bunyan, wiens Christenreize in geen Christengezin ontbreekt; zoo de in mystieke kringen vooral zoo gewilde Phillpot, wiens preeken in 't Nederlandsch vertaald zijn; en om ten slotte ook een uit onzen tijd te noemen, evenzoo Spurgeon de beroemdste kanselredenaar, dien Engeland heeft gehad, de man wiens geschriften in alle talen vertaald zijn, die ook in Nederland tot de meest gelezen schrijvers behoort en aan wien elk Calvinist gaarne hulde brengt om de kloekheid en beslistheid, waarmede hij steeds is opgekomen voor de groote waarheden der Schrift.

Reeds dit feit nu, dat in het geestelijk zoo nauw met ons verwante Engeland en Amerika het Baptisme zoo machtig is en zoo nauw met het Calvinisme verwant bleek, dringt ons Gereformeerden om ons, ernstiger dan men dusver wel deed, rekenschap te geven van de gronden, waarop we den kinderdoop meenen te moeten handhaven. Dat een zoo uitnemende man als Spurgeon, een man van alle sectarisch drijven afkeerig en met een zoo helderen blik op het leven, ofschoon niet in een Baptistische kerk geboren en opgevoed, na zijn bekeering zich opnieuw heeft laten doopen, zich met volle overtuiging bij de Baptisten heeft aangesloten en hun tot zijn dood trouw is gebleven, omdat hij in de Schrift geen enkelen grond voor den kinderdoop meende te vinden, toont toch wel, hoe ernstig dit probleem is en hoe men er zich niet met een Jantje van Leiden van af kan maken.

En al is het nu waar, dat deze verwerping van den kinderdoop zich in ons land bij de Doopsgezinden in een vorm voordoet, die voor ons Calvinisten weinig aantrekkelijks bezit, en van deze Doopsgezinden ook geen de minste propagandaactie naar buiten uitgaat, toch vergete men niet, dat er meer dan een weg is, waardoor het Baptisme van Engeland uit ook op ons volk inwerkt.

Zijdelings geschiedt dit door geschriften als van Bunyan, Phillpot en Spurgeon, die, hoe uitnemend en stichtelijk ze ook in menig opzicht mogen zijn, toch zeker er niet toe hebben bijdragen om ons volk de beteekenis van den kinderdoop beter te doen verstaan, maar eer om die beteekenis te verzwakken en te ondermijnen. Van Phillpot weet ieder dat wel, want hij bestrijdt telkens opzettelijk den kinderdoop. Maar al geschiedt dit niet bij Bunyan en bij Spurgeon, het feit zelf, dat ze den kinderdoop negeeren, heeft op heel hun beschouwing van het geestelijk leven ingewerkt. Het vraagstuk van den kinderdoop raakt toch volstrekt niet alleen den doop onzer kleine kinderen, maar heel het Genadeverbond, de voorstelling van de wijze, waarop de genade Gods in ons werkt en den ontwikkelingsgang van het geestelijk leven. Deze Baptisten gaan niet uit van het Genadeverbond, dat God met ons en onze kinderen heeft opgericht; bij hen valt daarentegen alle nadruk op het subjectieve moment van de latere bekeering. Zelfs het zoo geliefde volksboek met zijn prachtig volgehouden allegorie, de Christenreize van Bunyan, levert daarvan het sprekende bewijs. Christen wordt hier geboren en opgevoed in de stad *Verderf*, wordt eerst op lateren leeftijd geroepen door het bevel des Konings en gaat dan pas zoeken naar de enge poort der genade; en evenzoo gaat het daarna met Christen's vrouw en kinderen. Voor de genade Gods, dat onze kinderen *in Sion* worden geboren en opgroeien, is in deze aangrijpende allegorie van Bunyan geen plaats. Ze worden volgens hem juist in de stad Verderf geboren en moeten door de enge poort worden behouden. Is dat zoo, dan heeft ook de kinderdoop natuurlijk geen recht van bestaan. Het is daarom geen wonder, dat juist het lezen van Bunyan's geschriften Spurgeon tot het Baptisme heeft gebracht.

Hierbij komt in de tweede plaats, dat in den laatsten tijd van dit Engelsche Baptisme ook een sterke propaganda-actie in Nederland uitgaat om hier tot gemeentestichting te komen, en dit hun reeds op meer dan een plaats is gelukt. Deze Baptisten voelen zich tot onze Gereformeerde Kerken sterk aangetrokken; een hunner voorgangers studeert zelfs aan de Vrije Universiteit, en indien ge het leerstuk van den kinderdoop en den Sabbath uitzondert, zijn ze het met onze Gereformeerde belijdenis van harte eens. Hun geschriften, waarin ze den kinderdoop bestrijden, worden ook onder onze kringen wel gelezen en oefenen ongetwijfeld invloed. Want de ernstige toon in deze geschriften en hun beroep op de duidelijke uitspraken van de Schrift, die den kinderdoop schijnen te verbieden, maken indruk, en hebben reeds bij meer dan een gewetensbezwaren tegen het doopen van hun kinderen doen ontstaan.

Leefde ons Gereformeerde volk nu nog uit de rijke en heerlijke verbondsleer, die door onze Gereformeerde vaderen zoo diep uit Gods Woord was opgegraven en met zoo heilige bezieling aan het licht was gebracht, dan zou dit gevaar niet zoo groot wezen. Maar ieder weet dat dit niet zoo is. De Gereformeerde verbondsleer is helaas maar al te zeer in vergetelheid geraakt en waar ze nog door een enkele gepredikt of beleden wordt, wordt ze als een gevaarlijke nieuwigheid bestreden en afgekeurd. Het Duitsche Piëtisme in bond met valsche Mystiek heeft dezen kostelijken schat van ons voorgeslacht ons afhandig gemaakt. Lampe's gestaltelijke Theologie en Schortinghuis Innig Christendom gaven den toon aan, maar niet meer de kerngezonde geschriften van een Calvijn en een Ursinus. Hun Institutie en Schatboek stonden wel als sieraad op de boekenplank, maar hoe weinig werden ze nog gelezen en bestudeerd! Men vermeide zich veel liever in allerlei stichtelijke litteratuur uit den tijd onzer theologische decadentie. Het natuurlijk gevolg daarvan was, dat men niet meer verstond en begreep, wat de doop voor onze kinderen was. Men had eigenlijk maar één Sacrament, het Avondmaal; daar voelde men nog de heiligheid van het Sacrament; daar had men zielsgemeenschap met Christus, en daarom mocht ook niemand dan de oprecht bekeerde tot dat Sacrament toegaan. Maar bij den doop stond het gansch anders, want de doop werd aan alle kinderen bediend, en hoe kon er bij zulk een kind reeds van waarachtige genade sprake zijn? De doop was daarom eigenlijk geen Sacrament, maar een uitwendige kerkelijke formaliteit, die men uit sleur en gewoonte nog bijhield, omdat men zoo alleen lid van de Kerk kon worden. Van den grond, waarop de kinderdoop rustte, d. w. z. het Genadeverbond Gods met onze kinderen, verstond men dan ook niets. Als men in gezelschappen of zelfs in de prediking of op catechisatie over den doop sprak, scheen het veel meer, alsof deze kinderdoop een hinderpaal en struikelblok was op den weg der waarach-